

Registrering av etniskt ursprung

Tillsyn avseende registrering av känsliga
personuppgifter på grundval av etniskt
ursprung

A2014/1272/DISK
2014-12-05

Postadress: Box 8114, 104 20 Stockholm
Telefon: 08-657 61 00, Telefax: 08-652 86 52
E-post: datainspektionen@datainspektionen.se
Webbplats: www.datainspektionen.se

Innehåll

1. Sammanfattning och bedömning.....	2
1.1 Slutsatser	2
1.2 Bakgrund	2
1.3 Socialtjänsten	2
1.4 Bostadsmarknaden.....	3
2. Uppdraget.....	4
3. Metod och avgränsningar	4
4. Aktuell lagstiftning, m.m.....	5
4.1 Personuppgiftslagen.....	5
4.2 Särskild lagstiftning för socialtjänsten	6
4.3 God sed för bostadsbranschen	6
5. Datainspektionens granskning av Socialtjänsten	7
5.1 Inledning	7
5.2 Socialtjänstens redogörelser	7
5.3 Datainspektionens kontroller.....	8
5.4 Sökresultat och bedömningar.....	9
5.5 Avslutande synpunkter	11
6. Datainspektionens granskning av bostadsbolagen.....	13
6.1 Tidigare granskning av bostadsbranschen	13
6.2 Granskning av nu aktuella bostadsbolag.....	13
6.3 Bostadsbolagens redogörelser	13
6.4 Datainspektionens kontroller.....	15
6.5 Sökresultat.....	16
6.6 Avslutande synpunkter	19
7. Ekonomi	19

1. Sammanfattning och bedömning

1.1 Slutsatser

Datainspektionen, som har granskat elva socialtjänstnämnder och sju bostadsbolag, har i merparten av fallen inte funnit skäl att kritisera socialtjänsten eller bostadsbolagen vad gäller deras behandling av personuppgifter om romskt eller annat etniskt ursprung. I några fall har Datainspektionen haft synpunkter på behandlingen av personuppgifter om romskt eller annat etniskt ursprung.

Datainspektionen har inte funnit några belägg för att det förekommer någon systematisk kartläggning av romer hos socialtjänsten eller på bostadsmarknaden. Datainspektionen har inte heller funnit belägg för att det i större omfattning förekommer olaglig behandling av personuppgifter som avslöjar romskt eller annat etniskt ursprung.

1.2 Bakgrund

Datainspektionen har fått regeringens uppdrag att inom ramen för sin tillsynsverksamhet genomföra en tillsyn över hur personuppgiftslagen och andra registerförfattningar följs inom socialtjänsten och på bostadsmarknaden, med avseende på behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, i första hand med inriktning på uppgifter om romer och i andra hand med inriktning på uppgifter om annat etniskt ursprung (A2014/1272/DISK).

Under delar av 2014 har Datainspektionen, representerad av en projektgrupp, arbetat med uppdraget. Denna rapport utgör Datainspektionens redovisning av uppdraget.

1.3 Socialtjänsten

Datainspektionens granskning av elva socialtjänstnämnder visade att socialtjänsten, i samband med handläggningen av ärenden, behandlade personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung företrädesvis i löpande text i utredningsdokument och journalanteckningar. Socialnämnderna uppgav att behandlingen av personuppgifter inom socialtjänsten inte skiljer sig åt vad gäller personer med romskt ursprung, jämfört med personer med annat etniskt ursprung. Ingen av nämnderna har idag organiserat sitt arbete utifrån de registrerades etniska ursprung. I två kommuner har det tidigare bedrivits arbetsmarknadsprojekt riktade till enbart personer med romskt ursprung. I en av kommunerna har socialtjänsten tidigare haft en så kallad Romerenhet. I övrigt har nämnderna inte haft särskilda insatser eller uppsökande verksamhet som varit riktade enbart till personer med romskt ursprung.

Sökmöjligheterna i IT-systemen var begränsade, vilket är bra ur integritetssynpunkt. Hos sex av nämnderna påträffade Datainspektionen personuppgifter som avslöjade etniskt ursprung. Samtliga personuppgifter om etniskt ursprung gällde romskt ursprung.

Flera personuppgifter om romskt ursprung påträffades hos de nämnder som tidigare organiserat sitt arbete utifrån de registrerades etniska ursprung, eller där det funnits arbetsmarknadsprojekt som riktat sig specifikt till personer med romskt ursprung. Flertalet av dessa anteckningar har dock Datainspektionen inte riktat kritik mot, eftersom de inte bedöms vara i strid med gällande lagstiftning.

I ett fall fann Datainspektionen att vissa anteckningar om romskt ursprung var olagliga, eftersom informationen i sammanhanget inte var adekvat och relevant och inte tillförde ärendet något av vikt. I ytterligare två fall ansåg Datainspektionen, bland annat mot bakgrund av vissa skillnader i den faktiska behandlingen av uppgifter om etniskt ursprung, att socialtjänsten riskerade att behandla känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung i strid med lagen.

De brister som Datainspektionen påträffade bestod i att vissa uppgifter om etniskt ursprung antecknats i ärendena, trots att de inte var relevanta i sammanhanget eller att det i vart fall fanns skäl att ifrågasätta relevansen. Datainspektionen har därför uppmanat nämnderna att utforma tydliga instruktioner om hur känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung ska behandlas. Frånvaro av tydliga riktlinjer i detta avseende ökar risken för behandling av personuppgifter som inte är nödvändiga och relevanta.

I övriga åtta fall framkom inte något som visade att socialtjänsten behandlade personuppgifter om etniskt ursprung i strid med gällande bestämmelser. Hos tre av dessa nämnder påträffade Datainspektionen visserligen personuppgifter som avslöjade etniskt ursprung, men bedömde att anteckningarna inte kunde anses vara i strid med gällande lagstiftning. Hos fem nämnder påträffade Datainspektionen inte några personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung.

1.4 Bostadsmarknaden

Vid kontroll av de sju utvalda bostadsbolagens IT-stöd påträffade Datainspektionen känsliga personuppgifter som avslöjade etniskt ursprung i strid med personuppgiftslagen hos ett bolag. Bolaget återgav ett inkommande telefonsamtal från en hyresgäst som klagade på störande grannar på ett sådant sätt att uppgift om "zigenskt" ursprung noterades i bolagets ärendebeskrivning. Bolaget lät vidare föra över ett e-postmeddelande från en hyresgäst från sitt e-postsystem till bolagets ärendehanteringssystem trots att e-postmeddelandet innehöll uppgifter om "zigenskt" ursprung och annan kränkande information.

Vid granskningen av bostadsbolagens bostadsförmedling framgick att två bolag kunde omprioritera bostadssökande i bostadskön utan att orsak till omprioritering framgick på ett begripligt sätt. Som förklaring till varför omprioritering skett noterade ett bolag uppgiften "x", medan det andra bolaget noterade uppgiften "fv". Bolagen kunde inte förklara vad "x" respektive "fv" betydde eller vad som var bakgrunden till omprioriteringarna.

Datainspektionen anser att det inte bör finnas markeringar med okänd innebörd i anslutning till personuppgifter om personer som söker bostad. Trots att det i de aktuella fallen inte finns något som tyder på att uppgifterna "x" och "fv" har något med etniskt ursprung att göra så kan det ändå uppstå misstankar om att markeringarna innebär någon form av prioritering eller

svartlistning av den bostadssökande. Till detta kommer att den registrerade har rätt att på ansökan få skriftlig information rörande de personuppgifter som behandlas. Informationen om vilka personuppgifter som behandlas ska vara begripliga för den registrerade. Detta innebär bland annat att förkortningar, koder och liknande bör förklaras eller skrivas ut i klartext.

Datainspektionen har vid granskningen av de sju bostadsbolagen inte funnit några fler exempel på att bostadsbolagen behandlar personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung i strid med personuppgiftslagen.

2. Uppdraget

Den 20 mars 2014 erhöll Datainspektionen regeringens uppdrag att inom ramen för sin tillsynsverksamhet genomföra en tillsyn över hur personuppgiftslagen och andra registerförfattningar följs inom socialtjänsten och på bostadsmarknaden, med avseende på behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, i första hand med inriktning på uppgifter om romer och i andra hand med inriktning på uppgifter om annat etniskt ursprung (A2014/1272/DISK). Tillsynen skulle omfatta inspektioner på plats i den utsträckning det var möjligt och lämpligt.

Datainspektionens uppdrag kompletterar det uppdrag som regeringen gett Kommissionen om åtgärder mot antiziganism (kommissionen). Syftet med kommissionen är att åstadkomma en kraftsamling i arbetet mot antiziganism och att överbrygga den förtroendeklyfta som finns mellan den romska gruppen och samhället i övrigt.

Datainspektionens uppdrag återfinns i sin helhet som [bilaga 1](#) till denna rapport.

3. Metod och avgränsningar

Efter mottagande av uppdraget beslutade Datainspektionen att bilda en projektgrupp bestående av fem jurister och en IT-säkerhetsspecialist. En styrgrupp bildades bestående av representanter från Datainspektionens myndighetsledning. Datainspektionen inhämtade därefter kommissionens och Diskrimineringsombudsmannens (DO) synpunkter på hur tillsynsuppdraget kunde avgränsas. Datainspektionen bestämde mot bakgrund av vad som framkom vid dessa kontakter att tillsynen skulle omfatta inspektioner hos socialtjänsten i sju kommuner och inspektioner hos sju olika hyresvärdar i dessa kommuner. Datainspektionen har efter samråd med kommissionen valt att granska verksamhet i kommunerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala, Västerås, Norrköping och Luleå.

För att kunna kontrollera om socialtjänsten och bostadsbolag behandlar känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, i första hand om romer, har Datainspektionen strävat efter att söka fram så mycket information som möjligt om vad socialtjänsten och bostadsbolagen registrerar om personer som är eller kan antas vara romer. Datainspektionen har för detta ändamål gjort sökningar i de granskade IT-stöden på namn som är vanligt förekommande bland personer med romskt ursprung. Sökningarna rörde totalt ett 50-tal

efternamn. Datainspektionen har även granskat information om personer som inte är eller kan antas vara romer för att kontrollera om det finns några skillnader i personuppgiftsbehandlingen beroende på om den registrerade är rom eller inte. I de IT-stöd där det är möjligt att göra fritextsökningar på valfritt ord har Datainspektionen gjort fritextsökningar på ord som avslöjar etniskt ursprung, till exempel "rom" och "zigenare" och på ord som "resande" och "tattare".

Vid inspektionerna har Datainspektionen tillsett att den personuppgiftsansvarige representerats av företrädare som känner till hur personuppgiftsbehandlingen i den löpande verksamheten går till i praktiken. Datainspektionen har haft i princip obegränsad tillgång till de IT-stöd som används i socialtjänstens och bostadsbolagens kärnverksamhet. Datainspektionen har inom ramen för vad som är tekniskt möjligt utan hinder kunnat beordra fram eller på egen hand utföra alla sökningar som varit relevanta för uppdraget.

4. Aktuell lagstiftning, m.m.

4.1 Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (1998:204) syftar till att skydda enskilda personer mot kränkning av den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter på automatiserad väg eller i manuella personregister som uppfyller vissa kriterier. Personuppgiftslagen grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Om det i en annan lag eller förordning finns bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen gäller de bestämmelserna i stället för personuppgiftslagen. För socialnämnderna finns särskilda bestämmelser att beakta – lagen (2001:454) och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

I 9 § personuppgiftslagen finns bestämmelser om grundläggande krav som gäller för behandling av personuppgifter. Personuppgifter får till exempel bara samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Den personuppgiftsansvarige ska se till att personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. De personuppgifter som behandlas ska även vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen.

I 10 § personuppgiftslagen finns bestämmelser om när behandling av personuppgifter är tillåten. Enligt dessa får personuppgifter behandlas om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Utan samtycke får uppgifterna bara behandlas när behandlingen är nödvändig för vissa i lagen angivna situationer. Det är till exempel tillåtet att behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra ett avtal med den registrerade eller kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning.

Det är enligt 13 § personuppgiftslagen förbjudet att behandla så kallade känsliga personuppgifter, bland annat uppgift om etniskt ursprung. Det är trots förbudet i vissa fall

tillåtet att behandla känsliga uppgifter, bland annat om den registrerade lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen. I personuppgiftslagen finns också bestämmelser om bland annat information till de registrerade, om rättelser av personuppgifter och om IT-säkerhet.

4.2 Särskild lagstiftning för socialtjänsten

I lagen respektive förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten finns bestämmelser som ska tillämpas när personuppgifter behandlas inom socialtjänsten. Bestämmelserna gäller, enligt 1 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, även för så kallade manuella register som är sökbara på endast ett kriterium. I den mån behandlingen av personuppgifter inte särskilt regleras av lagen eller förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten gäller personuppgiftslagen.

Härutöver finns särskilda bestämmelser för behandling av personuppgifter i bland annat socialtjänstlagen (2001:453). Enligt 11 kap. 6 § socialtjänstlagen ska dokumentationen utformas med respekt för den enskildes integritet. Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter och allmänna råd för handläggning och dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av bland annat socialtjänstlagen.

Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung får enligt 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten endast behandlas om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller om de är nödvändiga för verksamheten.

Enligt 15 § förordningen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får en kommunal myndighet vid handläggning av ärenden bara använda uppgifter om namn eller uppgifter om person-, samordnings-, eller ärendenummer som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter eller i samband med sammanställningar. Det är således inte tillåtet att vid ärendehandläggningen använda till exempel uppgift om födelseland eller medborgarskap som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter i verksamhetssystemet.

Enligt 7 a § första stycket lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får känsliga personuppgifter som exempelvis avslöjar etniskt ursprung inte tas in i sammanställningar av personuppgifter, förutom i vissa undantagsfall som räknas upp i andra stycket, exempelvis uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Bestämmelserna innebär att en sådan förteckning endast får tas fram om något av de undantag som anges i bestämmelsen är tillämpligt och då endast om behandlingen av de känsliga personuppgifterna som avslöjar etniskt ursprung är nödvändiga för verksamheten enligt 7 §.

4.3 God sed för bostadsbranschen

Personuppgiftslagens krav på att all behandling av personuppgifter ska ske i enlighet med god sed innebär att det är angeläget att fastslå vad som är god sed i olika branscher. Datainspektionen kan på begäran av en organisation som företräder en väsentlig del av de personuppgiftsansvariga inom en bransch eller inom ett visst område avge yttrande över förslag till överenskommelser vad avser behandling av personuppgifter inom branschen eller området. I syfte att skapa en gemensam god sed för behandling av personuppgifter på

bostadshyresmarknaden har Fastighetsägarna Sverige och SABO i samarbete med Hyresgästföreningen tagit fram en branschöverenskommelse, "Behandling av personuppgifter, inklusive kameraövervakning, vid uthyrning av bostäder". Branschöverenskommelsen har bedömts av Datainspektionen och gäller i sin nuvarande lydelse sedan 2010.

Det framgår av branschöverenskommelsen att undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter om bland annat etniskt ursprung får ske med den registrerades samtycke. Ett uttryckligt samtycke kan enligt personuppgiftslagen vara såväl skriftligt som muntligt. Av branschöverenskommelsen framgår dock att det i en fastighetsförvaltning generellt bör tillämpas den ordningen att en känslig uppgift aldrig registreras utan skriftligt samtycke. Branschöverenskommelsens krav på att ett samtycke bör vara skriftligt går således längre än kraven i personuppgiftslagen.

Det framgår vidare av branschöverenskommelsen att registreringar av störningar i boendet får innehålla beskrivning av händelser och iakttagelser som gjorts. Värderande, kränkande eller i övrigt diskriminerande omdömen och formuleringar får inte under några omständigheter förekomma.

5. Datainspektionens granskning av Socialtjänsten

5.1 Inledning

Socialtjänsten är organiserad på olika sätt i kommunerna. I vissa kommuner bedrivs all sådan verksamhet i en nämnd, socialnämnden. I andra kommuner är socialtjänstverksamheten uppdelad på två eller flera nämnder. I större kommuner är socialtjänsten uppdelad på stadsdelar. Med hänsyn till att personuppgiftsansvaret åligger den enskilda nämnden har detta fått till följd att Datainspektionen i vissa kommuner utövat tillsyn mot två nämnder för att kunna genomföra en granskning som täcker den aktuella delen av kommunens socialtjänstverksamhet. Totalt har elva nämnder i sju kommuner granskats genom inspektioner på plats. Tillsynen har begränsats till individ- och familjeomsorgen. Datainspektionen har i första hand inriktat kontrollerna av IT-stödet på behandlingen av personuppgifter om romskt ursprung i samband med myndighetsutövning som rör barn och unga respektive ekonomiskt bistånd.

5.2 Socialtjänstens redogörelser

Samtliga elva nämnder uppgav att deras behandling av personuppgifter inom socialtjänsten inte skiljer sig åt när det gäller personer med romskt ursprung, jämfört med personer med annat etniskt ursprung. Nämnderna för enligt uppgift inga särskilda register eller sammanställningar över personer med romskt ursprung, varken elektroniskt eller i pappersform. De har inte organiserat sitt arbete utifrån de registrerades etniska ursprung och det finns inga särskilda handläggare för ärenden som gäller personer med romskt ursprung. I Uppsala kommun hade man dock tidigare haft en Romerenhet, som upphörde omkring 2009.

Nämnderna uppgav att uppgifter om etniskt ursprung, exempelvis att någon har romskt ursprung, endast förekommer i löpande text i ärendehanteringssystemet, exempelvis i utredningar eller journalanteckningar. Flera av nämnderna har i det sammanhanget framhållit att uppgifter om etniskt ursprung och språk inte är sökbara. Tio av nämnderna uppgav att sökbegränsningarna i verksamhetssystemen innebär att det inte är möjligt att söka fram och sammanställa uppgifter om romer, eller personer med ett visst annat etniskt ursprung. Individ- och familjenämnden i Västerås stad uppgav att det inte var möjligt för handläggarna att söka fram och sammanställa uppgifter om romer eller personer med visst annat etniskt ursprung, men att systemadministratören, för uppföljnings- och statistikändamål, kunde ta fram en förteckning över romer som har haft försörjningsstöd och deltagit i ett arbetsmarknadsprojekt riktat till romer.

Nämnderna uppgav i princip samstämmigt att socialtjänsten inte, i vart fall inte under de senare åren, har haft särskilda insatser eller uppsökande verksamhet som varit riktade till personer med romskt ursprung. I Uppsala kommun och Västerås stad har det dock funnits arbetsmarknadsprojekt som riktat sig till personer med romskt ursprung i syfte att hjälpa dem att komma in på arbetsmarknaden. De senast pågående projekten avslutades nyligen. Nämnderna uppgav att de inte hade någon egen dokumentation med anledning av projekten, men att det i ärendehanteringssystemen kunde finnas uppgift om att någon deltagit i projektet. I ett fall uppgav nämnden sig vara personuppgiftsansvarig för behandlingen av personuppgifter inom ramen för projektet, men kunde inte närmare redogöra för den behandlingen.

Flertalet nämnder har uppgett att det saknas särskilda instruktioner eller riktlinjer för hur personuppgifter får behandlas i verksamheten. Ett par nämnder har dock hänvisat till Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten. Ytterligare två nämnder har uppgett att handläggarna är socionomer och känner till vilka regler som gäller. Några har hänvisat till introduktion och handledning för nyanställda och löpande utbildningar.

5.3 Datainspektionens kontroller

Datainspektionen utförde kontroller i syfte att granska förekomsten av personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, i första hand uppgifter om romskt ursprung.

Sökmöjligheterna i IT-systemen var begränsade, vilket är bra ur integritetssynpunkt. Det var exempelvis inte möjligt att använda uppgift om språk eller etniskt ursprung som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter. Socialtjänstens handläggare kunde endast söka på namn, personnummer eller ärendenummer.

Kontrollerna i ärendehanteringssystemet genomfördes därför framförallt genom sökningar på namn som är vanligt förekommande bland personer med romskt ursprung. Därefter granskade Datainspektionen elektroniska personakter, främst dokumentationen i beslut, utredningar och journalanteckningar i ärenden som rör barn och unga respektive försörjningsstöd.

Datainspektionen genomförde även stickprovskontroller, även avseende personer som inte föreföll ha romsk bakgrund.

Datainspektionen kontrollerade även personakter på papper avseende personer med romskt ursprung. I flertalet fall valde Datainspektionen ut dessa personer efter att vid kontrollerna i IT-systemet påträffat uppgifter om personens romska ursprung. I några fall valde Datainspektionen ut personerna efter att ha frågat om socialtjänsten kände till några registrerade med romskt ursprung.

5.4 Sökresultat och bedömningar

Vid kontrollerna påträffade Datainspektionen uppgifter som avslöjar etniskt ursprung hos sex av nämnderna. Samtliga uppgifter om etniskt ursprung har gällt romskt ursprung. Uppgifterna påträffades i utredningsdokument och journalanteckningar, men också i ett utdrag av en intern e-postkonversation som fanns i en personakt på papper.

Flera personuppgifter om romskt ursprung påträffades hos de nämnder som tidigare organiserat sitt arbete utifrån de registrerades etniska ursprung och/eller varit inblandade i arbetsmarknadsprojekt som riktat sig specifikt till personer med romskt ursprung, det vill säga i Uppsala kommun och Västerås stad. Flertalet av dessa anteckningar fann dock Datainspektionen inte skäl att rikta kritik mot, eftersom de inte kan anses vara i strid med 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

I en utredning hos Socialnämnden i Luleå kommun, som bland annat föranletts av anmälningar från skola och polis gällande skolk och stöld, fanns bland annat följande uppgifter om romskt ursprung (Datainspektionen har avidentifierat personuppgifter i texten för att undvika identifiering av inblandade personer och händelser).

- *Under rubriken familjens bakgrund och situation: "Familjen är Romer."*
- *Under rubriken social integrering: "Familjen har svårigheter att integrera sig i de regler och normer som gäller i det svenska samhället."*
- *Under rubriken identitet: "NN identifierar sig med den Romska kulturen och dess värderingar."*
- *Under rubriken socialt uppträdande: "NN umgås med andra Romer och där är hennes uppträdande helt i enlighet med deras normer och värderingar."*

Nämnden uppgav att uppgift om etniskt ursprung skrivs in i utredningar eller journalanteckningar när socialtjänsten bedömer att uppgiften är relevant och har betydelse för ärendet. Nämnden uppgav också att uppgiften om etniskt ursprung oftast kommer från den registrerade själv. Datainspektionen konstaterade att personuppgifterna om etniskt ursprung i det aktuella fallet inte i huvudsak kom från den registrerade själv, utan var föranledda av socialtjänstens egen bedömning att det finns ett samband mellan uppträdande och normer och värderingar kopplat till etniskt ursprung. Det framgick inte vilka beteenden, normer och värderingar som avsågs. Datainspektionen ansåg att informationen i sammanhanget inte var adekvat och relevant och inte tillförde ärendet något av vikt. Informationen var således inte nödvändig i enlighet med vad som krävs enligt 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Hos Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden i Uppsala kommun fanns i ett ärende om ekonomiskt bistånd från 2010 under rubriken social bakgrund antecknat att "Makarna är romer

som är födda i Sverige och de är svenska medborgare”. Under rubriken behov av tolk och språk fanns antecknat att ”Familjens hemspråk är romani, men de talar en god svenska eftersom de är födda i Sverige och något tolkbehov finns inte”. Nämnden uppgav att handläggarna kan lägga in uppgift om språk exempelvis när det finns behov av tolk. Datainspektionen konstaterade att det inte kan anses nödvändigt att behandla en uppgift om hemspråk för att konstatera att något tolkbehov inte finns.

Under rubriken den enskildes bedömning fanns vidare antecknat att ”De vill handläggas av vanlig socialbidragsexpedition och de tycker att stöd via Romano Zor vore bra”. Att makarna aktualiseras på Romano Zor angavs som en förutsättning för bistånd. Romano Zor var ett arbetsmarknadsprojekt som riktade sig till personer med romsk bakgrund. Uppgiften gällande ”vanlig socialbidragsexpedition” förklarade nämnden med att det under en övergångsperiod på cirka två år efter det att Romerenheten upphörde 2008, fanns en socialsekreterare med stor kompetens när det gäller romer, som blev handläggare för de romer som önskade det.

I en av de granskade pappersakterna hos samma nämnd i Uppsala kommun påträffade Datainspektionen vidare ett utdrag av en intern e-postkonversation från 2010 med anledning av en ansökan om flytthjälp. I e-posten efterfrågades om det är ”något särskilt som man ska observera? Eller är det bara att boka in packning, transport och städning som socialbidragshandläggaren skulle göra för vanliga klienter icke romer”. Svaret blev att ”Det finns inget särskilt att ta hänsyn till i övrigt”. Frågeställaren avslutade med repliken ”jag nöjer mig med ditt svar som sakkunnig, alltså ingen skillnad”. Datainspektionen ifrågasatte i sitt tillsynsbeslut mot nämnden om det kan anses nödvändigt och relevant att behandla känsliga personuppgifter om etniskt ursprung i samband med flytthjälp.

Hos Socialnämnden i Norrköpings kommun påträffade Datainspektionen under rubriken familjebakgrund i dokumentation som avser ett av barnen en uppgift om att föräldrarna ”tillhör den romska kulturen”, men motsvarande anteckning fanns inte avseende ett annat barn i samma familj. Dokumentationen under rubriken var i övrigt likartad med i stort sett samma formuleringar. Datainspektionen konstaterade att det föreföll finnas skillnader i handläggningen när det gällde behandling av uppgifter om etniskt ursprung eftersom uppgift om romskt ursprung var antecknad i en familjs akt beträffande bara ett av familjens barn. Dokumentationen i övrigt gav inte förklaring till denna skillnad, utan den mest påtagliga skillnaden var att det var olika handläggare som dokumenterat uppgifterna. Datainspektionen konstaterade att skillnaderna i den faktiska behandlingen av etniskt ursprung innebar att nämnden riskerade att behandla känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung i strid med 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Datainspektionen förutsatte att nämnden skulle utforma så tydliga instruktioner gällande behandlingen av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung att sådana personuppgifter endast behandlas när de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

Datainspektionen påträffade också anteckningar om etniskt ursprung som kan anses berättigade. Hos socialnämnden för barn och unga i Uppsala kommun fanns i en utredning från 2005 följande uppgifter om etniskt ursprung (Datainspektionen har avidentifierat personuppgifter i texten för att undvika identifiering av inblandade personer och händelser).

- Under rubriken synpunkter vid delgivning av anmälan anges att "NN ska inte ha någon kontaktfamilj, NN ska inte bo hos en svensk familj. NN ska vara zigenare. Vi är zigenare."
- Under rubriken familjehistorik anges att den ena föräldern har "romsk-polskt ursprung" och att den andra föräldern är "rom från Sverige".
- Under rubriken social integrering anges att "Familjen, som är av zigeniskt ursprung, umgås i stort sett endast med andra zigenare."
- Under rubriken stimulans anges att föräldrarna ställer sig positiva till att barnet får kontaktperson, och att den ena föräldern var "först negativ till att NN ska ha kontaktperson med tanke på att NN:s zigeniska identitet kan påverkas negativt."

Utifrån uppgifterna i ärendet, där fråga om kontaktfamilj var aktuell, konstaterade Datainspektionen att frågan om etniskt ursprung föreföll ha haft betydelse för verksamheten eftersom detta framhölls av föräldrarna bland annat med anledning av att de inte ville ha en svensk kontaktfamilj och var måna om barnets "zigeniska identitet". Såvitt framgår av anteckningarna i utredningen ovan kallade sig föräldrarna för "zigenare". Datainspektionen ansåg att de aktuella anteckningarna inte kunde anses vara i strid med 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten.

Hos Individ- och familjenämnden i Västerås stad kunde systemadministratören, enligt uppgift för uppföljnings- och statistikändamål, ta fram uppgift om vilka personer som har en viss insats. Härigenom kunde socialtjänsten i verksamhetssystemet få fram en lista över personer med romskt ursprung, nämligen personer som hade försörjningsstöd och deltog i ett arbetsmarknadsprojekt som riktade sig specifikt till romer. Datainspektionen erinrade nämnden om det så kallade sammanställningsförbudet i 7 a § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Bestämmelserna innebär att en sådan förteckning endast får tas fram om något av de undantag som anges i bestämmelsen är tillämpligt och då endast om behandlingen av de känsliga personuppgifterna om etniskt ursprung är nödvändig för verksamheten.

5.5 Avslutande synpunkter

Datainspektionen har inte funnit några belägg för att det förekommer någon systematisk kartläggning av romer hos socialtjänsten. Datainspektionen har inte heller funnit belägg för att det i större omfattning förekommer olaglig behandling av personuppgifter som avslöjar romskt eller annat etniskt ursprung.

Datainspektionen fann i ett fall anledning att kritisera vissa anteckningar om romskt ursprung och konstaterade att nämnden behandlar känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung i strid med 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Datainspektionen förelade nämnden att vidta åtgärder för att se till att känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung endast behandlas när de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten. I två fall bedömde Datainspektionen att socialtjänsten kan komma att behandla personuppgifter i strid med 7 § och förutsatte att nämnderna ger instruktioner gällande behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung, så

att dessa personuppgifter endast behandlas när de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

När det gäller övriga åtta nämnder konstaterade Datainspektionen att det inte framkommit något som visar att nämnden behandlar personuppgifter om etniskt ursprung i strid med nu aktuella bestämmelser. Hos tre av nämnderna påträffade visserligen Datainspektionen personuppgifter som avslöjar romskt ursprung, men bedömde att anteckningarna inte kan anses vara i strid med 7 §. Hos fem nämnder påträffade Datainspektionen inte några personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung.

Datainspektionen fann att i vart fall sex av nämnderna gör en prövning av att uppgifter som anger etniskt ursprung endast dokumenteras om de behövs i det enskilda ärendet. Flera av nämnderna framhöll att uppgiften i så fall kommer från personen själv. Två nämnder uppgav att socialtjänsten normalt sett inte efterfrågar uppgift om etniskt ursprung. I fyra fall framgick det inte av nämndens beskrivningar huruvida socialtjänsten gör en prövning av behovet enligt ovan. I ett av dessa fall fann Datainspektionen att detta inte alltid görs.

Även om en uppgift om etnisk ursprung inte är sökbar i verksamhetssystemet, måste det finnas ett rättsligt stöd för att socialtjänsten ska få behandla uppgiften. Enligt 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten får känsliga personuppgifter som exempelvis avslöjar romskt ursprung endast behandlas om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller om de är nödvändiga för verksamheten. Det finns således ett krav på nödvändighet när socialtjänsten dokumenterar sådana uppgifter i ärendena. Detta innebär att en uppgift om att någon exempelvis har romsk bakgrund måste vara av betydelse för det enskilda ärendet. Datainspektionen anser att en uppgift om att någon talar romani, i kombination med andra uppgifter, kan avslöja romskt ursprung. Uppgifterna i fråga får inte dokumenteras slentrianmässigt, utan endast efter att socialtjänsten har gjort en prövning av behovet i varje enskilt ärende. Uppgifter som avslöjar etniskt ursprung som den registrerade i ett ärende själv lämnat i samtal med socialtjänsten, får således antecknas om det har betydelse för ärendet.

Av bestämmelserna i 9 § och 30 § personuppgiftslagen följer att nämnden ansvarar för att all behandling av personuppgifter sker i enlighet med instruktioner från nämnden och att instruktionerna är så tydliga att otillåten behandling inte sker om instruktionerna följs.

Frånvaro av tydliga riktlinjer för behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung ökar riskerna för behandling av personuppgifter som inte är nödvändiga och relevanta. Datainspektionen fann att två nämnder, bland annat mot bakgrund av avsaknad av riktlinjer, riskerade att behandla känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung i strid med 7 § lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Datainspektionen förutsätter att dessa nämnder utformar så tydliga instruktioner gällande behandling av känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung att sådana personuppgifter endast behandlas när de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

6. Datainspektionens granskning av bostadsbolagen

6.1 Tidigare granskning av bostadsbranschen

Datainspektionen har uppmärksammat hyresbostadsbolags personuppgiftsbehandling vid ett flertal tillfällen på senare år. I samband med tillsynsaktiviteter under 2005 identifierade Datainspektionen bostadsbolagens hantering av uppgifter om boende och bostadssökande som ett lämpligt område för en branschöverenskommelse i syfte att skapa en gemensam god sed för behandling av personuppgifter på bostadshyresmarknaden. Datainspektionen inledde därför samtal med Fastighetsägarna Sverige, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag SABO och Hyresgästföreningen om en sådan branschöverenskommelse. Ett förslag till branschöverenskommelse granskades och godkändes av Datainspektionen 2006.

Under 2007 genomförde Datainspektionen ett flertal inspektioner för att kontrollera i vad mån bostadsbolag följde branschöverenskommelsens riktlinjer i sin löpande verksamhet. Datainspektionen genomförde ytterligare inspektioner under 2010 för att kontrollera i vad mån bostadsbolag följde branschöverenskommelsens riktlinjer om kameraövervakning.

I februari 2013 blev Datainspektionen via media uppmärksammat på att det förekom otillåten registrering av personuppgifter om hyresgäster hos fyra kommunala bostadsbolag i Göteborg. Datainspektionen inledde därför tillsyn mot de fyra bostadsbolagen. Tillsynen visade att samtliga fyra bostadsbolag hade behandlat känsliga uppgifter i strid med personuppgiftslagen och branschöverenskommelsen. Hyresgästföreningen polisanmälde händelsen, något som resulterade i att åklagaren utfärdade strafföreläggande med företagsbot på 20 000 kronor för respektive bolag,

Under sommaren 2013 fick Datainspektionen information via massmedia som pekade på att kommunala bostadsbolag även i andra delar av landet registrerade känsliga personuppgifter i strid med personuppgiftslagen. Datainspektionen inledde därför en granskning av totalt åtta bostadsbolag. Granskningen visade att samtliga bolag registrerade känsliga personuppgifter på ett sätt som stod i strid med lagen.

6.2 Granskning av nu aktuella bostadsbolag

Datainspektionen har valt att genomföra tillsyn mot det lokala kommunala bostadsbolaget i sex av de sju kommunerna, AB Svenska Bostäder (Svenska Bostäder) i Stockholm, Bostads AB Poseidon (Poseidon) i Göteborg, Uppsalahem AB i Uppsala, Bostads AB Mimer (Mimer) i Västerås, Hyresbostäder i Norrköping AB (Hyresbostäder) i Norrköping och Lulebo AB i Luleå. Datainspektionen har valt att rikta tillsynen i Malmö mot det privata bostadsbolaget Victoria Park Rosengård AB (Victoria Park).

6.3 Bostadsbolagens redogörelser

Bostadsbolag behandlar personuppgifter i bland annat olika fastighetssystem, ärendehanteringssystem och e-postsystem. Bostadsbolagen har även egna webbplatser, i vissa fall med funktioner som "Mina sidor" där hyresgäster kan interagera med bolaget. Kommunala

bostadsbolag har även diarium. Vissa bolag skriver ut digitala handlingar som inkommer utifrån på papper. Pappershandlingarna sparas sedan i pärmar.

Datainspektionens granskning har avsett bolagens personuppgiftsbehandling i hyresförhållandets alla skeden. Bostadsbolag kan behandla personuppgifter

- i samband med att bostad söks
- i samband med att hyresavtalet löper
- i samband med störningar i boendet
- i samband med att hyresförhållandet upphör.

Vid inspektionerna redogjorde bostadsbolagens företrädare inledningsvis muntligen för vilka rutiner som respektive bolag tillämpar. Samtliga sju bolag uppgav att de inte hade någon registrering som grundas på etniskt ursprung. Etniskt ursprung är inte en faktor som efterfrågas eller tas hänsyn till, varken vid fördelning av bostäder eller under hyresförhållandets gång.

6.3.1 När bostad söks

I fem av sju fall sköter bostadsbolaget själv förmedlingen av sina lägenheter. I två fall anlitar bostadsbolaget en extern bostadsförmedling. I de fall bostadsbolaget sköter förmedling av hyreslägenheter på egen hand ska sökanden vanligtvis göra en intresseanmälan på bostadsbolagets webbplats. Vid en intresseanmälan lämnar den sökande själv uppgifter om namn, personnummer, adressuppgifter, m.m. till bostadsbolaget.

De kommunala bostadsbolagen tillämpar likartade rutiner vid valet av ny hyresgäst. Hos samtliga kommunala bostadsbolag är den bostadssökandes kötid hos bolaget av avgörande betydelse för möjligheten att få komma på visning och i slutändan få teckna hyreskontrakt. Vid intern förmedling av bostad räknas boendetiden in i kötiden. Bland de bostadssökande som anmält intresse för en viss lägenhet är det de med längst kötid som kallas till visning. Det är preliminärt den som har längst kötid och som tackar ja till lägenheten som erbjuds denna efter visningen. Innan kontraktet undertecknas gör dock bostadsbolagen en kreditkontroll av den sökande. Bostadsbolagen inhämtar kreditupplysningar och kontrollerar om den bostadssökande har skulder till bolaget och tidigare hyresvärd. Vissa bostadsbolag hämtar även in referenser från tidigare hyresvärdar. En sökande som nekas ett hyreskontrakt kan hos vissa bostadsbolag beläggas med en spärr som förhindrar framtida intresseanmälningar. En spärr finns kvar olika lång tid beroende på bolag och skälet till spärr. Det förekommer att bostadsbolag omprioriterar den bostadssökande. Detta innebär att den bostadssökande inte kallas till visning på grundval av sin kötid hos bostadsbolaget. Omprioritering kan ske såväl framåt som bakåt i kön. Om den bostadssökande tackar ja till en erbjuden lägenhet undertecknas ett hyresavtal. Bolagens webbplatser och själva hyresavtalen är uteslutande svenskspråkiga.

Det privata bostadsbolaget Victoria Park tillämpar i viss mån andra rutiner vid valet av ny hyresgäst. Victoria Park sköter förmedlingen av lägenheter på egen hand. Victoria Park har ingen intern bostadskö eller någon form av poängsystem som rangordnar de bostadssökande. Victoria Park väljer den eller de bostadssökande som bolaget tycker passar för den aktuella

lägenheten. För att få komma på visning behöver den bostadssökande uppfylla vissa krav, som att ha en fast anställning. Victoria Park gör en första prövning baserad på de uppgifter som den bostadssökande lämnat avseende anställning och inkomst. Om dessa uppgifter överensstämmer med Victoria Parks krav inhämtas även en kreditupplysning avseende den bostadssökande. Alla bostadssökande som anmält sitt intresse och lever upp till nämnda krav blir inbjudna till visning av lägenheten. I samband med visningen träffar Victoria Park den bostadssökande personligen. Personlig kontakt med Victoria Park, där den bostadssökande berättar om sig själv, är ett krav. Efter mötet gör Victoria Park en bedömning av om den bostadssökande är lämplig. Tanken är att det ska bli ett bättre bostadsområde. Victoria Park söker någon som "är skötsam och trevlig". Victoria Park kontrollerar även referenser innan ett hyresavtal tecknas.

6.3.2 När hyresförhållandet pågår

Bostadsbolagen behandlar personuppgifter under det löpande hyresförhållandet för att kunna fullgöra avtalet med den registrerade. Det kan handla om noteringar om anstånd med hyresinbetalningar, tvister om utebliven hyra och felanmälan rörande hyresrätten.

Genom sådana funktioner som Mina sidor ges hyresgästen möjlighet att kommunicera med bostadsbolaget via Internet, exempelvis för att göra en felanmälan. Bostadsbolagen kan även komma att behandla personuppgifter i samband med att information kommer bolagen till del utifrån via telefonsamtal, e-post eller vanlig post.

6.3.3 Vid störningar i boendet

Ett bostadsbolag måste ha rutiner för att kunna hantera störningar i boendet. Samtliga bostadsbolag anlitar externa störningsjourer. Störningsjourerna upprättar störningsrapporter som skickas till bostadsbolaget, företrädesvis via e-post. Störningsrapporterna skrivs i de flesta fall ut på papper som samlas i särskilda pärmar. Svenska Bostäder registrerar störningsrapporter i sitt ärendehanteringssystem. Om bostadsbolaget vidtar någon form av åtgärd noteras oftast detta i IT-systemet.

6.3.4 När hyresförhållandet avslutas

Fem av de kommunala bostadsbolagen saknar rutiner för gallring av personuppgifter. Det finns i dessa fall inga gallringsbeslut från arkivmyndighet som hindrar bostadsbolagen från att införa gallringsrutiner.

Inget av de sju bostadsbolagen lämnar ut referenser till någon annan hyresvärd utan den registrerades samtycke.

6.4 Datainspektionens kontroller

Det finns ett flertal olika typer av IT-stöd på bostadsmarknaden. Datainspektionen har genomfört kontroller i nio olika typer av IT-system; Fast 2, Fasad, Lime, Xpand, Gopro, Vitec Marknad, Momentum PM, Vitec Nova och Capifast. IT-systemen skiljer sig åt på flera punkter. Alla kontrollerade IT-system tillåter sökningar på identitetsuppgifter som förnamn, efternamn, personnummer och adress. En avgörande skillnad mellan de olika IT-systemen är i vad mån det går att göra fritextsökningar i systemet eller ej. Det går att göra fritextsökningar i Fast2 som

används av Poseidon, Lime som används av Svenska Bostäder och Gopro som används av Uppsalahem. Datainspektionens kontroller har anpassats till de sökmöjligheter som finns i respektive system.

6.4.1 Hantering av bostadskö och administration av det löpande hyresförhållandet

Datainspektionen gjorde sökningar på namn som är vanligt förekommande bland personer med romskt ursprung och fritextsökningar på ord som avslöjar etniskt ursprung för att kontrollera bostadsbolagens hantering av bostadskö och administration av det löpande hyresförhållandet. Sökningarna gav en stor mängd sökträffar på hyresgäster som är eller kan antas vara av romskt ursprung. Datainspektionen granskade därefter de ärenden som kunde antas innehålla personuppgifter av intresse för uppdraget.

6.4.2 Hantering av störningar i boendet

Datainspektionen genomförde även namnsökningar och fritextsökningar på ord som avslöjar etniskt ursprung för att kontrollera bostadsbolagens störningsärenden. Datainspektionen tog i samband därmed del av innehållet i samtliga störningsärenden där den utpekade hade ett namn som är vanligt förekommande bland personer med romskt ursprung. Granskningen avsåg ett 30-tal sådana störningsärenden. Granskningen omfattade i viss mån även personer som inte är av romskt ursprung. Vissa bostadsbolag brukar skriva ut störningsrapporter och andra handlingar på papper och sätta dessa i pärmar. Datainspektionen granskade handlingarna i alla sådana tillgängliga pärmar. Granskningen avsåg i dessa fall alla hyresgäster, även personer som inte är av romskt ursprung.

6.5 Sökresultat

6.5.1 Hantering av bostadskö och administration av det löpande hyresförhållandet

Datainspektionen påträffade inga känsliga personuppgifter om etniskt ursprung vid granskningen av den personuppgiftsbehandling som sker för att administrera bostadskö och det löpande hyresförhållandet. Det påträffades inga skillnader i personuppgiftsbehandlingen beroende på om den registrerade är rom eller inte.

Vid granskningen av Mimers bostadsförmedling framgick att Mimers kontroller av den bostadssökande kan leda till att den bostadssökande omprioriteras i bostadskön. Datainspektionen tog del av tre ärenden rörande bostadssökande av romskt ursprung som hade omprioriterats i bostadskön. Orsaken till omprioritering kunde anges i fritextfält i anslutning till uppgiften om att omprioritering skett. I två av fallen fanns uppgiften "x" angiven som förklaring till att omprioritering skett. I ett av fallen saknades helt uppgift om orsaken till detta. Mimer kunde inte förklara vad "x" betydde eller vad som var bakgrunden till omprioriteringarna.

Vid granskningen av Hyresbostäders bostadsförmedling framgick att Hyresbostäders kontroller av den bostadssökande kan leda till att den bostadssökande nekas det aktuella hyresavtalet. Detta noteras då som "omprioritering av sökande" i bostadskön. Orsaken till omprioriteringen kunde anges i fritextfält i anslutning till uppgiften om att omprioritering skett. Datainspektionen tog del av två ärenden rörande bostadssökande av romskt ursprung som hade

omprioriterats i bostadskön. I det ena fallet hade den bostadssökande omprioriterats vid två tillfällen. Som förklaring till omprioriteringarna fanns uppgiften "fv" angiven i fritextfältet. Hyresbostäder kunde inte förklara vad "fv" betydde eller vad som var bakgrunden till dessa omprioriteringar. Omprioriteringen innebar att den bostadssökande prioriterades upp i kön.

Datainspektionen har inte funnit några belägg för att de inspekterade bostadsbolagen behandlar personuppgifter om etniskt ursprung i strid med personuppgiftslagen i samband med hanteringen av bostadskö och administrationen av det löpande hyresförhållandet. Datainspektionen har dock funnit exempel på att Mimer och Hyresbostäder registrerat uppgifterna "x" respektive "fv" som enda förklaring till att bostadssökande med romskt ursprung omprioriterats i bolagens bostadsköer. Det har inte gått att få fram vad dessa uppgifter betyder eller om de över huvud taget är personuppgifter. Datainspektionen anser att det är olämpligt att det finns markeringar med okänd innebörd i anslutning till uppgifter om bostadssökande. Det kan uppstå misstankar om att markeringarna innebär någon form av prioritering eller svartlistning. Den registrerade har rätt att på ansökan få skriftlig information rörande de personuppgifter som behandlas. Informationen om vilka personuppgifter som behandlas ska vara begripliga för den registrerade. Detta innebär bland annat att förkortningar, koder och liknande bör förklaras eller skrivas ut i klartext.

6.5.2 Hantering av störningar i boendet

Datainspektionen påträffade känsliga personuppgifter om etniskt ursprung vid granskningen av Svenska Bostäders behandling av personuppgifter i samband med hantering av störningsärenden. De känsliga personuppgifterna påträffades vid fritextsökningar på ordet "zigenare" i ärendehanteringssystemet Lime.

Sökningarna gav tre träffar på ordet "zigenare". I två av dessa ärenden var uppgiften "zigenare" en personuppgift.

Det första störningsärendet avsåg en anmälan per telefon från en hyresgäst till bolagets kundcenter. Kundcentret hade registrerat följande ärendebeskrivning i Lime.

- *"Nattetid parkerar grannar på gården, nyinflyttade finska zigenare. Hg vill inte prata själv med hg, vet ej vad de heter. Vill ej prata med bv."*

Det andra störningsärendet avsåg en anmälan per e-post från en hyresgäst till bolagets kundcenter. Kundcentret hade registrerat följande ärendebeskrivning i Lime (Datainspektionen har avidentifierat personuppgifter i texten för att undvika identifiering av inblandade personer och händelser).

- *"En grupp indiska oich bulgariska zigenare tjuvar bedragare har tagit över min lägenhet. Igår kväll fick veta sanningen om de kriminella så snabbt informerade jag Svenska polisen genom XX. Jag befinner mig i XX som fick lurigt avtal av en kvinna som möjligen samverkande indiska kvinnan, heter NN. XX och den här kvinnan som använder detta tel nummer låtsas vara hyresgäst, XX och jag*

inte känner till rösten inte heller den här kvinnans utsagor. Hon sade att hon som sitter i sin lägenhet (min lägenhet menas) och någgon som tagit hennes grejer från lägenheten och hon kräver kompenstation något av mig samt skrattar några män bakom henne. Jag informerade polisen om att det var en indisk man som heter NN ssom visade tidigare ett id kort därpersonnr XX och han som skulle vara andrahandshyresgäst hos mig. Men mannen som tagit nycklarna av mig fullgjort inte hyresavtalet, tvärtom lurade mannen mig om att en referens person ska lämna signatur och sådant. Eftersom jag var på väg till XX lyckades inte riktigt bli av med de och speciellt deras luriga tel nr inte ens svarade mig. Då blev jag mycket arg på min lättsinnighet samt blev jag mycket upprödr och misstänksam om de indiska personerna. Den NN visade alltid några kompisar (!!) som pratade om de är efterlysta i Cypern och Bulgarien om vad det inte angår mig sade jag. Men nu märker jag att även deras låtsas kompisar använde falska namn.

Igår kväll informerade jag om polisen om detta gänget som olagligt tagit sig in i lägenheten. Nu ber jag att både myndigheter; Polismyndigheten, plus Svenska Bostäder hjälper att anhålla bedragargänget samt utrymma lägenheten, säkra mina kvarvarande grejer om de inte stulit allt; samt önskas att Svenska Bostäder vidtar åtgärd om låset, bytes och stämplas tills jag kommer till Sverige.

XX

Mvh

NN”

Datainspektionen påträffade i övrigt inga känsliga personuppgifter om etniskt ursprung vid granskningen av bostadsbolagens behandling av personuppgifter i samband med hantering av störningsärenden. Det påträffades inga ytterligare skillnader i personuppgiftsbehandlingen beroende på om den registrerade är rom eller inte.

Datainspektionens kontroller visade att Svenska Bostäder brukar ta emot telefonsamtal från hyresgäster som vill anmäla att deras grannar uppträder störande. Svenska Bostäder har i ett sådant fall skrivit ett referat av telefonsamtalet i ärendehanteringssystemet Lime som innehåller uppgift om grannarnas etniska ursprung. Svenska Bostäder har därmed behandlat känsliga personuppgifter om etniskt ursprung utan att inhämta de registrerades skriftliga samtycke. Svenska Bostäder har vidare tagit emot en anmälan per e-post från en hyresgäst som uppger att en andrahandshyresgäst ockuperar hyresgästens lägenhet. E-postmeddelandet innehåller uppgifter om etniskt ursprung och uppgifter som är värderande, kränkande och diskriminerande. Svenska Bostäder har fört över e-postmeddelandet till ärendehanteringssystemet Lime. Svenska Bostäder har därmed behandlat känsliga personuppgifter om etniskt ursprung utan att inhämta de registrerades skriftliga samtycke och även behandlat personuppgifter som är kränkande och värderande. Datainspektionen anser att Svenska Bostäder därmed har behandlat personuppgifter i strid med förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter i 13 § personuppgiftslagen och kravet på att personuppgifter alltid ska behandlas enligt god sed i 9 § b personuppgiftslagen.

6.6 Avslutande synpunkter

Datainspektionen har inte funnit några belägg för att det förekommer någon systematisk kartläggning av romer på bostadsmarknaden. Datainspektionen har inte heller funnit belägg för att det i större omfattning förekommer olaglig behandling av personuppgifter som avslöjar romskt eller annat etniskt ursprung.

Datainspektionen anser att det är positivt att de granskade bostadsbolagen, som tillhör en bransch som tidigare ofta fått utstå kritik för olaglig personuppgiftsbehandling, undviker att behandla personuppgifter om etniskt ursprung. Till saken hör att Datainspektionen riktat stor uppmärksamhet mot bostadsbranschen de senaste tio åren. Datainspektionen har bedrivit ett flertal tillsynsprojekt och medverkat till att hyresvärdarnas intresseorganisationer tagit fram en branschöverenskommelse som ger uttryck för vad som är god sed på området.

Det bör framhållas att romers rättigheter och möjligheter på bostadsmarknaden kan motverkas utan att det för den skull kommer till uttryck i olaglig personuppgiftsbehandling. DO har beslutat att under de kommande åren prioritera denna fråga. DO har till skillnad från Datainspektionen möjlighet att granska exempelvis i vad mån de kriterier som bostadsbolag ställer upp för att en bostadssökande ska anses kvalificerad för att få en bostad i någon mening är diskriminerande. Datainspektionens uppdrag kompletterar DO:s insatser på detta område.

7. Ekonomi

Datainspektionen har i regeringsbeslutet anvisats en miljon kronor som myndigheten har att fakturera Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet.

Kostnaderna för myndighetens utförande av uppdraget har till största delen utgjorts av personalkostnader för arbetad tid. En mindre del har avsett rese- och logikostnader.

Datainspektionens kostnader kommer att redovisas separat.